

doc. cancelleresc de 1308: «Van tocar la campana del poble, e *volta volut* van-se'n al alberc de micer Corso e combateren-lo» (Finke, *Acta Ar.* 1, 522). La forma de tot plegat i la terminació, així com la data de 1308, i el fet de referir-se a coses d'Itàlia, ens fa pensar que *voluto* es va usar allà, en la llengua viva i literària, com a part. de *volvere* i *volvere*; i per tant també *avvolgere* [Dante, junt amb *avvoltere*, que es troba ja en el S. xiv, i *avvolticchiare* a mj. S. xvi] podia formar el part., en la forma *avvoluto* (ll. *advolutus*), en lloc del modern *avvolto*. Podria ser, doncs, una combinació ponderativa *il popolo volt' avvoluto* 'en massa arreplegadissa', 'en munió' (< *bonior* 'remor confusa'): que, transmetent-se a les nostres guarnicions de Nàpols, Sardenya i Sicília, hagués quedat en català, comarcalment, amb pas del sentit de 'arremoradament' al de 'sobtadament' (cf. cast. *agolparse* 'aplegar-se en massa' enfront del cat. *de cop i volta*). *Volt(o) e avvoluto* > *volt' avvoluto*?

Algun detall es pot deixar sense precisar: *volt(a)*-quasi adverbialment? o bé *volt(o)*-, variant en el participi? en repetició emfàtica de l'expressió. L'altra forma de la frase —*de volta volum*— en seria alteració per etim. pop., o bé mera deturpació ocasional puix que no se cita sinó en la *Rondalla de Rondalles* valencianes, text amb poca garantia i no sense err. tip. Per als nostres *voluda* (-uta) i *voludar*, V. infra.

En la nostra topografia actual és clar que el mot *volta* fa un gran paper. És obvi que pertot té l'acc. de volta o revolt o marrada d'un camí. També pot ser les d'un un riu, i llavors en certs llocs pot augmentar-se fins a esdevenir sinònim de meandre. Per exemple en el Maestrat, a Culla, els meandres del riu Montlleó, duen nom propi precedit del genèric *Volta de*: la *Volta de Baia*, V. de *Gavina*, V. la *Llomet* (33 × 18): n'hi tinc cinc d'apuntades amb aquest genèric (1961).

Propi de certes zones valencianes, mallorquines i aragoneses és afectar-lo com a nom d'una part d'una població o del seu terme. Ho tinc anotat a Sella, Balones, Palomar i algun altre poble del Migjorn (1963) val.: la gènesi d'aquesta expressió és corupren per algun cas particular; a Balones el casc de la població té forma de 8: de les dues meitats del poble una se'n diu la *bólta de dalt*, l'altra *b. de baix*; a Palomar el casc té forma circular, i la part que forma el circuit rep indistintament el nom de la *bólta* o *El Colomet* (cf. *Palomar* deriv. de PALUMBES 'colom'). Fora del val.: el terme de Felanitx es divideix en 6 *vóltes* o sectors, dividides per les carreteres principals, que irradien de la vila (al Port, a Manacor, Petra, Porreres, Campos i l'Horta), vell nom tradicional: car la darrera es distingeix com *sà sèsta vólta* (no diuen *sisena*).

En l'ús anotat a Manacor pot sumar-s'hi un canal semàntic diferent: es diu que el *saldó* 'guarda jurat' fa *sa volta* per 'fer el tomb del terme' captant donatius (carn, quan hi ha matances; després, ous etc.); fets relacionables amb això, els de l'eiv. *vénda* (VICENDA). En algun punt valencià té aplicació a zones rurals; això més a l'Alt Aragó: *buéltas de monte* 'partides rurals' a Canfranc, Jaca i Aragüés.

En el Migjorn valencià i altres zones, *volta* es pronuncia amb *v* labiodental pertot en el sentit de 'vegada', però amb *b* bilabial en les altres accs.: en uns llocs l'acc. *a*) en altres la *c*), en altres totes dues. MGadea distingeix en frases com «el món pega moltes *bóltes*» i «una atra *vólta* farem açò». Valor-Giner distingeix entre *bólta*, «l'acc. 1 del *Dfa.*» (*a*) i *vólta* «en l'acc. 2» (o sigui constr. arquejada, *c*). A la V. de Gallinera anoto «una *vólta* cada cent anys», *la víya de la vólta* (on hi ha una barraqueta cupular), però *la costera les bóltes*, *les Bóltes de la Foradà*, on el camí s'enfila cap a aqueixa penya. Com a nom de lloc menor d'indrets on hi ha voltes de camí, anoto *bólta* pertot en la zona Dellà-Xúquer: a Carcaixent, Beniarés, Montitxelvo, Cocentaina, Benillup, Bocairent, Laguar, Lorxa, Fageca i Castalla (1963). Sembla, però, que això cessa a la zona Dellà-Riu d'Aigües, car a Agost tinc nota de dos paratges de camí que en diuen *les vóltes* i un *la revólta*. Tanmateix potser no a Crevillent (*la bólta kam-pána*; o ¿aquí hi ha l'acc. *c*)?).

En canvi una *bólta* aplicat a un edifici (en part campestre, part urbana) a Tibi, Ibi, Mutxamel i StVicent. Ara bé aquesta *b* és estranya, amb aquest sentit; com és estranya a Mallorca, on té tanta extensió en tots els sentits. Però reapareix en una altra zona de distinció entre *v* i *b*: el Priorat; a Ulldemolins (on tinc nota de dotzenes de casos de *v*, amb distinció sistemàtica de *b*), en canvi em va sobtar (ja el 1935) que pronunciaven *lez bóltetes* com a nom d'unes marrades de camí. La *b* en alguns llocs s'estén al verb: *boltar*, MGadea (*T. del Xè* 1, 281); ya *bóltém* 'donem la volta' Alcalà de la Jovada, 1963.

En conclusió aquesta *b* < *v* no ens pot sobtar gens estant davant *o*, recordem *bolcar* de VOLVICARE, *buit* de VOCITUS, *bogal*, *boldró*, *bòfrec* (VOFRICUS)/*bròfrec*; hem observat una munió de tals canvis en portuguès i cast. antic (*rebosar*, *abuelo*, *aborrecer*, *abogada*, *boda*, *bulto* etc.) i ací mateix en l'article VOLAR acabem de veure'n molts, ja antics, en *bolanti*, *bolada* etc.

b) *Volta* 'vegada', partint de la idea de 'tornar a un lloc', d'on 'tornar a una cosa', 'torn' > 'vegada' [segle XIV], encara que més general en it. no és ni fou mai italianisme, sinó ja ben arrelat en cat. a l'E. Mj. i no estrany a d'altres llengües romàniques. No en el S. XIII (és falsa la cita de Lull, en *AlcM*, car és del text modernitzat del *Blanq.* val., a. 1524), però sembla figurar en alguna llei del *Consolat* (no anterior als Ss. XIV-XV).

Però en tot cas és acc. molt freqüent i arrelada en clàssics del S. XV, gens sotmesos a influència it., com JoMartorell: «Com la gent de Tirant hagueren refrescat tornaren altra *volta* a la batalla» (Ag. I, 290); «--- A mi és forçat de partir--- --- Més no puc fer ---dix la Comtessa --- plorant --- Lo Comte pres comiat d'ella besant-la moltes *voltes*, lançant --- làgremes --- recullís en una nau ---» (Ag. I, 20.4). *Tota volta* 'sempre': «--- cruel cavaller --- çhon són ara les precs los quals moltes *vegades* --- oferíeu? --- çhon són ara los piadosos ulls ab los quals *tota volta* mostràveu ésser vist[s] ab làgremes? hon és la amor que envers mi mostrà-